

:

Qabriga

**Cabdu Allaahi bin Cabdu Al Mudh-dhalib bin Haashim
Al Quayshiiyi Al Haashimiyyi
Sallaa Allaahu Calayhi Wa Calaa Aalihi Wa Sallam**

عبد الله بن عبد المطلب بن هاشم القرشي الهاشمي
صلى الله عليه وعلى آله الطيبين الطاهرين وسلم تسليما كثيرا كلما ذكره الذاكرون وغفل عن ذكره
الغافلون

**Waxaa dhigay
Dr. Xasanwali Sheekh Xuseen Cismaan, DVM**

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين، وصلى الله على سيدنا ومولانا و شفيعنا محمد النبي الأمي وعلى آله الطاهرين الطيبين وسلم تسليما كثيرا كلما ذكره الذاكرون وغفل عن ذكره الغافلون، أما بعد

عبد المطلب Cabdu Allaahi Bukaanka iyo dhimashada

Intay dariiqa kusoo jireen ayaa Cabdu Allaahi **عبد الله** bukooday, markaasey raggi kale hawdaj/هودج rati uga kor dhiseen oo ay sidaas kusoo qaadeen oo ay Al Madiinah\المدينة keeneen.

Al Xalabiyah\الحلبية waxay warisay inuu Cabdu Allaahi **عبد الله** asxaabtiisa safarka ku yiri:

أنا أتخلف عند أخوالي بني عدي بن النجار".

Oo Macnihiisu yahay:

“Anigu waxaan ku harayaa reer abtigay Bani Cadiyyi bin Al Najjaar\بنو عدي بن النجار”

Waa intaas warka Al Xalabiyah\الحلبية (1/63).

Cabdu Allaahi **عبد الله** wuxuu ku degey guriga ninka koofaartiisu tahay Al Naabighah\النابيعة, magaciisuna yahay Xaarith bin Ibraahim bin Suraaqata al Cuthriyyi حارث بن إبراهيم بن سراقاة العذري ee reer Bani Cadiyyi bin Al Najjaar\بنو عدي بن النجار oo aabihiis Cabdu Al Mudh-dhalib\عبد المطلب dhalay oo u reer abti ah.

Reerkaas waxaa u madax ahaa Al Naabighah\النابيعة. Safarka intiisa kale wuxuu soo aaday Makkaah Al Mukarramah\مكة المكرمة, Cabdu Allaahina **عبد الله** waxay uga soo tageen guriga Al Naabighah\النابيعة isagoo xanuunsan.

Markay Makkah\مكة yimaadeen oo uu Cabdu Al Mudh-dhalib\عبد المطلب khabarka wiilkiisa Cabdu Allaahi **عبد الله** uu gaaray, wuxuu soo xusuustay inuu aabihiis Haashim\هاشم dal shisheeye ku dhintay, oo ah Ghazzah\غزة, adeerkiis Al Mudh-dhalibna\عبد المطلب uu dal shisheeye, oo ah Yaman\يمن, ku dhintay, adeerkiis Nawfalna\نوفل uu isagoo qariib ah arliga Ciraaq\عراق ku dhintay, wuxuuna is weydiiyay: "Cabdu Allaahina **عبد الله** ma isagoo qariib ah ayuu Yathrib\يثرب ku dhiman doonaa?"

Markaasaa waxaa Cabdu Al Mudh-dhalib\عبد المطلب u yimid wiilkiisa Al Zubayru\الزبير oo ku yiri:

"Cabdu Allaahi **عبد الله** meeyey?"

Wuxuu Cabdu Al Mudh-dhalib\عبد المطلب ku yiri:

"Wuxuu ku haray reer abtigiisa Yathrib\يثرب".

Al Zubayru\الزبير wuxuu yiri:

"Muxuu Safarka ula soo noqon waayey?"

Cabdu Al Mudh-dhalib\عبد المطلب wuxuu yiri:

"Halkaas ayuu ku bukaa, Al Xaarith\الحارث ayaanna dirayaa inuu walaalkiis soo celiyo."

Markaasuu Al Zubayru **الزبير** wuxuu yiri:
"Bal anigaa safrayoo soo celinaya."

Sidaas ayuu Al Zubayru **الزبير** Al Madiinah Al Munawwarah **المدينة المنورة** ugu safray si uu walaalkiis Cabdu Allaahi **عبد الله** usoo qaado.

Waxaa kaloo la yiri waxaa Al Madiinah **المدينة** u safray si uu Cabdu Allaahi **عبد الله** usoo celiyo walaalkiis Al Xaarith **الحارث**.

Al Zubayr **الزبير**, ama Al Xaarith **الحارث** wuxuu yimid Al Madiinah **المدينة** isagoo uu Cabdu Allaahi **عبد الله** dhintay, kaddib markuu bil halkaas ku jiranaa, laguna xabaalay daarta Al Naabighah **النابغة**.

Al Zubayr **الزبير** Makkah **مكة** ayuu kusoo laabtay.

Markuu khabarka dhimashada Cabdu Allaahi **عبد الله** Makkah **مكة** soo gaaray, waa laga wada naxay, waxayna dadku is waydiiyee:

"Maxay tartay in boqol halaad oo geel ah lagu furtay hadduu in yar kaddibba dhimanayo?"

Xikmada furashadiisa iyo dhimashadiisa ku jirta waxaase garaty Ruqayyata bintu Nawfal **رقية بنت نوفل**, oo nafteeda isku tiri:

"Cabdu Allaahi **عبد الله** waxaa boqol halaad oo geel ah loogu furtay inuu noolaado oo uu Aaminatu bintu Wahab **أمينة بنت وهب** guursado, oo uu la gogol galo uuna ku wareejiyo oo ku ammaaneysto, ugana tago nuurkii wajigiisa ka kaahayay."

Dhaxalka Cabdu Allaahi **عبد الله**

Cabdu Allaahi **عبد الله** wuxuu ka dhintay shan halaad oo geel ah, gabar addoon ah oo xabashiyad ah, magaceeduna yahay Barakatu bintu Thaqlab bin Xusayn **بركة بنت ثعلبة بن حسين بن مالك** (waa saad aan dhibic lahayn) bin Maalik (Sidaas ayuu magaceeda oo dhan ugu xusay, mujalladka koowaad, bogga boqol toddoba iyo sideetan, kitaabkiis Taariikhu Al Khamiis **تاريخ الخميس** / Qaalligii Makkah magaciisuna ahaa Al Imaamu Al Shaykh Xusayn bin Muxammad bin Al Xasan Al Diyaarbakrii **الحسن الدياربيكري** / **محمد بن محمد بن الحسن الدياربيكري**, dhintayna sanadka sagaal boqol lix iyo lixdanka Hijrada).

Barakatu **بركة**, oo ah hooyada dhashay Usaamah bin Zayd bin Xaarithah **أسامة بن زيد بن حارثة**, Allaha raalli ka wada noqdee, koofaarteedu wuxuu ahaa Ummu Ayman **أم أيمن**, oo wiilkay Usaama hortiis dhashay ayaa la oran jiray Ayman **أيمن**, oo saxaabi ahaa, Allaha raalli ka noqdee. Ummu Ayman **أم أيمن** waxay dhimatay khilaafada Cuthmaan bin Caffaan **عثمان بن عفان**, Allaha raalli ka noqdee.

Cabdu Allaahi **عبد الله** wuxuu kaloo ka dhintay xoogaa ari ah. Nabi Muxammad, Sallaa Allaahu Calayhi Wasallam, ayaa Ummu Ayman **أم أيمن** iyo shanta halaad oo geela ah iyo arigaba aabihiis ka dhaxlay.

Meesha lagu duugay Cabdu Allaahi\عبد الله

Reer Cadiyyi bin Al Najjaar\النجار\ بني عدي waxay Al Madiinah Al Munawwarah\المدينة المنورة ka degganaayeen daarhoodii la yiqiinnay oo Masjidka Nabiga, Sallaa Allaahu Calayhi Wasallam, xagga galbeedka ka xigay. Guryohoodu waxay ku yiillean oo ay taxnaayeen galbeedka Masjidka Nabiga, Sallaa Allaahu Calayhi Wasallam, laga bilaabo xagga waqooyigiisa ilaa koofurtiisa iyo ilaa Masjidka la yiraahdo Masjidu Al Ijaabah\مسجد الإجابة, kaasoo geeska barxadda lagu tukado ee Masjidka Nabiga, Sallaa Allaahu Calayhi Wasallam, maanta u jira shan boqol iyo sideetan mitir.

Guryaha Ansaarta waxaa ugu khayr badan guryaha Banuu Al Najjaar” خير دور الأنصار بنوا النجار/

Guryahaas inta la dumiyay markii Masjidka la ballaarinayay ayaa dhulkooda Masjidka lagu daray. Daar waa guryo badan oo hal darbi wadaaga oo uu ku wada wareegsan yahay. Daartaas reer Bani Cadiyyi bin Al Najjaar\النجار\ بني عدي waxaa ku dhex yiillay guri afar geesood leh oo wayn, oo Masjidkooda isla daartaas ku dhex yiillay, xagga Qiblada ka xigay. Gurigaas waxaa loo yiqiinnay Adhamu Al Zaahiriyyata\أطم زاهرية, oo ah magaca haweeney gurigaas degganayd. Guriga ninka koofaartiisu tahay Al Naabighah\النابيعة, magaciisuna yahay Xaarith bin Ibraahim bin Suraaqata al Cuthriyyi oo reer Bani Cadiyyi bin Al Najjaar\النجار\ بني عدي madaxa u ahaa wuxuu ku yiillay Masjidka daartaas ku dhex yiillay agtiisa.

Waxaa Nabi Muxammad, Sallaa Allaahu Calayhi Wasallam, laga wariyay inuu yiri:

”خير دور الانصار بنوا النجار، ثم بنوا عبد الأشهل.”

”Khayru duuri al Ansaari Banuu Al Najjaar, thumma Banuu Cabdu Al Ash-hal.”

Xadiithka macnihiisu waxaa weeye:

”Daaraha Ansaarta waxaa ugu khayr badan daaraha reer Bani Al Najjaar\النجار\ بني -ujeedaduna waa dadka guryahaas iyo daarahaas deggan ee ma aha guryaha dhagaxda ah laftooda-, waxaana ku xiga Kuwa Banuu Cabdu Al Ash-hal\ابنو عبد الأشهل.”

Reer Bani Al Najjaar\النجار\ بني waa jilib ka mid ah qabiilka Al Khazraj\الخيرج, reer Bani Cabdu Al Ash-halna\ابنو عبد الأشهل/ waa jilib ka tirsan qabiilka Aws\أوس.

Kala fiicnaantaasi waa siday islaamidda ugu kala horreeyeen iyo siday ugu kala dheereyeen inay Kalimadda Ilaahay midda sarreysa ka yeelaan: sidaas waxaa u fadiray Al Sh-ariif Al Samhuudii\الشريف السمهودي, kitaabkiisa Wafaa'ul Wafaa'\وفاء الوفاء, mujalladka koowaad, bogga laba boqol afar iyo toban.

Ninkay reer Bani Al Najjaar\النجار\ بني ku abtirsadaan oo la yiraahdo Al Najjaar\النجار, magaciisu waa Taymu Allaahi bin Thaclubah bin Camr bin Al Khazraj\الخزرج بن عمرو بن ثعلبة بن عمار بن تميم الله بن ثعلبة بن عمرو بن الخزرج, waxaana Al Najjaar\النجار/ loogu bixiyay isagoo gacantiisa oo isku duuban uu feer ama bir uu gacanta ku qabsaday nin kale wajiga uga dhuftay, oo uu sidaas wajigiisa ku dillaaciyay. Farsamayaqaanka alwaaxda ka shaqeeya waxaaba najjaar\نجار/ loo yiraahdaa isagoo alwaaxda jeexa, oo najara\نجر/ macneheedu waxaa weeye waa gooyey.

Daarta Al Naabighah\النايغة\ دار

Marka, Cabdu Allaahi **عبد الله** waxaa lagu duugay daarta Al Naabighah\النايغة, daartaasna wuxuu uga duugan yahay guriga labaad xakabadda hoosteeda. Gurigaasna wuxuu bidixda ka qabanayaa qofka irrida daydka wayn kasoo gala. Daartaas dhexdeeda waxaa ku yiillay, sidaan usoo sheegnay Masjid.

Nabi Muxammad, Sallaa Allaahu Calayhi Wasallam, wuu ku tukaday Masjidkaas, wuxuuna, Sallaa Allaahu Calayhi Wasallam, ku tukaday daarta Al Naabighah\النايغة. Wuxuu kaloo, Sallaa Allaahu Calayhi Wasallam, ku qubaystay Masjidka reer Bani Cadiyyi/**بني عدي**. Waxaa halkaas ka cad inay daartaas dhexdeeda ku yiilleen laba Masjid oo kala ah Masjidka daarta Al Naabighah\النايغة iyo Masjidka la yiraahdo Masjidu Bani Cadiyyi/**مسجد بني عدي**, Nabiguna, Sallaa Allaahu Calayhi Wasallam, uu labadoodaba ku tukaday, midkoodna uu ku qubaysta oo ah Masjid reer Bani Cadiyyi/**بني عدي**. Wuxuu kaloo Nabigu. Sallaa Allaahu Calayhi Wasallam, ku tukaday guri kale oo daartaas isaguna ku yiillay uuna lahaa ninka la yiraahdo Sirmata/**صرمة**, siduu ugu wariyay Al Samhuudii/**السمهودي** kitaabkiisa Wafaa'ul Wafaa**وفاء الوفاء** Juzka saddexaad, bogga sideed boqol toddoba iyo lixdan.

Masjidu Al Ghamaamah/Masjidu Al Musallaa\مسجد الغمامة/ مسجد الغمامة/مسجد المصلى

Waxaa kaloo Masjidka Nabiga, Sallaa Allaahu Calayhi Wasallam, xagga galbeed ka xigay bar ka mid ah meeluhuu Sallaa Allaahu Calayhi Wasallam Salaadda Ciidaha ku tukan jiray, barahaasoo kaddib Masaajidyo laga dhisay, oo Nabigu, Sallaa Allaahu Calayhi Wasallam, Salaadaha Ciidda Masjidkiisa kuma tukan jirin ee wuxuu Asxaabtiisa ku tujin jiray bannaanka.

Meeshaas waxaa la yiraahdaa Al Musallaa/**المصلى**, masaajidyada ka dhisanna waxaa ka mid ah masjidka la yiraahdo Masjidu Al Ghamaamata/**مسجد الغمامة** ama Masjidu Al Musallaa **مسجد المصلى**. Masjidkaas wuxuu Baabu Al Ssalaamu/**باب السلام** ee Masjidka Nabiga, Sallaa Allaahu Calayhi Wasallam, u jiraa shan boqol oo mitir, darafta saaxadda lagu tukado ee Masjidkana u jiraa saddex boqol iyo shan mitir, siduu Dr. Muxammad Ilyaas Cabdul Ghani **عبد محمد إلياس** ku wariyay bogga laba boqol laba iyo soddon ee kitaabkiisa Al Masaajidu Al Athariyyatu Fii Al Madiinati Al Munawwarati/**المساجد الأثرية في المدينة المنورة** ku wariyay.

Dr Khaalid Muxammad Xaamid/**د/خالد محمد حامد** wuxuu kitaabkiisa Thikraa mina Al Madiinah Al Munawwarah/**ذكرى من المدينة المنورة** boggiisa boqol iyo lix iyo soddon ku wariyay in Nabi Muxammad, Sallaa Allaahu Calayhi Wasallam, laga wariyay inuu yiri:

"ما بين مسجدي إلى المصلى روضة من رياض الجنة ومنبري على حوضي."

"Maa bayna Masjidii ilaa al Musallaa Rawdatun min Riyaadi al Jannati wa Minbarii calaa Xawdii."

Xadiithka macnihiisu waxaa weeye:

"Inta u dhexeysa Masjidkeyga iyo Al Musallaa/**المصلى** waa beer beeraha Jannada ka mid ah, Minbarkeyguna wuxuu ku kor yaalla Xawdkeyga/**حوضي**." Kutubbo kale oo bandanna waa wariyeen.

Xawdku/الحوض waa Wabi maalinta qiyaame meesha la isku shirinayo ku yaallaa oo uu Ilaahay, Subxaanahu wa Tacaalaa, Nabi Muxammad, Sallaa Allaahu Calayhi Wasallam, siiyay kaasoo ka waraabinaya maalintaas kulaylka iyo harraadka badan muslimiinta. Xadiithkaan wuxuu Al Sayuudhii/السيوطي ku wariyay kitaabkiisa Tanwiiru Al Xawaaliki/تنوير الحوالك mujalladka labaad bogga boqol lix iyo konton. Waxaa kaloo Xadiithka wariyay Wafaa'u Al Wafaa\وفاء الوفاء iyo kuwo kaleba.

Al Jazaa'irii: qabriga Cabdu Allaahi/عبد الله الجزائري:قبر

Abii Bakar Jaabir Al Jazaa'irii/أبي بكر جابر الجزائري, Waacithka/الواعظ Masjidka Nabiga, Sallaa Allaahu Calayhi Wasallam, wuxuu kitaabkiisa Haathaa Al Xabiibu Muxammadun Rasuulu Allaahi, Sallaa Allaahu Calayhi Wasallam Yaa Muxibbu يا هذا الحبيب محمد رسول الله صلى الله عليه وسلم /محب, oo kun sagaal boqol shan iyo sagaashan la daabacay, bogga lix iyo afartanaad ku yiri:

"Cabdu Allaahi/عبد الله wuxuu ku dhintay guryaha reer abtigiis reer Bani Cadiyyi bin Al Najjaar بني عدي بن النجار, qabrigiisuna meeshu ku yaallo waa la yaqaanna oo waa macruuf. Dhowaan ayaa la qariyay si ayan usoo booqan kuwa jaahiliinta ah, amaba ayan ka shafeeco doonan."

Ninka Masjidka Nabi Muxammad, Sallaa Allaahu Calayhi Wasallam, dadka salaadda ku tujiya Imaam lama yiraahdo, sida kuwa dadka ku tujiya masaajidyada kale. Sababtu waxaa weeye inuusan ninna Nabi Muxammad, Sallaa Allaahu Calayhi Wasallam, imaam u noqon karin, isagoo uu Nabigu Sallaa Allaahu Calayhi Wasallam, nool yahay oo uu qolkiisa Masjidkiisa ku yaaalla deggan yahay. Sidaas ayaa waxaa qofkaas loo yiraahdaa Waacithka/الواعظ, oo ah midka dadka wachthiya, ama Khadhiib/خطيب, oo ah midka khudhbada Jimcaha jeediya.

Qabriga Cabdu Allaahi/عبد الله maanta

Maalinta Jimcaha ah, taariikhduna tahay sagaalka bisha Safar ee sanadka Hijrada ee kun iyo afar boqol iyo shan, una dhigantah maalinta labaad ee bisha Noovembar ee sanadka kun iyo sagaal boqol iyo iyo afar iyo sideetan waxaa la dhigay dhagaxa ballaarinta Masjidka Nabiga, Sallaa Allaahu Calayhi Wasallam ee Al Madiinah Al Munawwarah\المدينة المنورة, mashruucaas oo loo yaqaanno Ballaarinta Sucuudiga ee Labaad, siduu Dr. Muxammad Ilyaas Cabdu Al Ghani ku xusay kitaabkiisa Taariikhu Al Masjidi Al Nabawii Al Shariifi/تاريخ المسجد النبوي الشريف.

Markaasaa waxaa ay Dawladda Sucuudigu gadatay daaraha Masjidka ku hareereysan, si inta loo dumiyoo dhulkooda Masjidka lagu daro oo lagu ballaariyo. Markaasey waxay gadatay saddex boqol iyo sagashan guri, siduu u wariyay kitaabka ay dhigtay shirkaddii hawlahaas ballaarinta meel marisay ee la yiraahdo "Story of the Great Expansion", ayna dhigtay shirkadda sucuudiga ah ee la yiraahdo Saudi Bin Ladin Group, boggiisa saddex boqol iyo labo iyo toddobaatan. Guryaha la dumiyay waxay Masjidka ka xigeen, siduu isla kitaabkaas boggiisa saddex boqol iyo kow toddobaatanka ku xusay xagga waqooyiga, qorrax kasoo bax iyo qorrax u dhacba. Guryahaas waxaa ka mid ah guriga uu ku yaallo qabriga Cabdu Allaahi bin Cabdu Al Mudh-dhalib/عبد الله بن عبد المطلب, Nabi Muxammad, Sallaa Allaahu Calayhi Wasallam, aabihiis, oo Masjidka dhanka qorrax u dhac ka xigay.

(Ceelkaan iyo Daartiisaba waxaa lagu soo daray Masjidka Nabiga, Sallaa Allaahu Calayhi Wasallam).

Ninka faallada ku darayna wuxuu yiri:

"Bartaan (uu ku yaallo qabriga Cabdu Allaahi **عبد الله**, Nabi Muxammad, Sallaa Allaahu Calayhi Wasallam, aabihiis) waxaa lagu soo daray dhinaca qorrax u dhac ee Masjidka Nabiga, Sallaa Allaahu Calayhi Wasallam, ee Sharafta leh, marka galbeeka loo ballaariyay".

Wuxuu bogga boqol iyo saddex iyo konton ku yiri, isagoo ka faalloonaya Masjidka Reer Bani Cadiyyi bin Al Najjaar **بنو عدي بن النجار** ama Masjidu Daaru Al Naabighah fii Bani Cadiyyi **مسجد دار النابغة في بني عدي**:

"Wuxuu ku yiillay bartamaha Al Zuqaaqu **الزقاق** - oo ah dariiqa ciriiri ah - oo la oran jiray Zuqaaqu Al Dhuwaali **الطوال**, bartaasuna hadda waxay dhex gashay ballaarinta Sucuudiga ee Masjidaka Nabiga, Sallaa Allaahu Calayhi Wasallam."

Kitaabkaan waxaa lagu daabacay Madhbcada la yiraahdo: Madhaabic Mu'assasatu Al Madiinah lil Saxaafah (Daaru Al Cilmi) **دار العلم** ee ku taalla Jiddah **جدة**, tanna waa dhabcada afaraad ee la daabacay sanadka kun afar boqol iyo afar iyo toban, una dhigantah kun iyo sagaal boqol iyo saddex iyo sagaashan.

Cabdu Allaahi **عبد الله wuxuu ku duugan yahay Masjidka wiilkiisa Nabi Muxammad Sallaa Allaahu Calayhi Wa Calaa Aalihi Wa Sallam dhexdiisa dhankiisa qorrax u dhac**

Sidaas ayuu Cabdu Allaahi bin Cabdu Al Mudh-dhalib **عبد الله بن عبد المطلب**, aabaha dhalay Nabi Muxammad, Sallaa Allaahu Calayhi Wasallam, wuxuu ku duugan yahay Masjidka wiilkiisa, Sallaa Allaahu Calayhi Wasallam, oo hal saqf ayay ku wada hoos noolyihiin, Nabiguna, Sallaa Allaahu Calayhi Wasallam, uu dhanka qorrax kasoo bax ka deggan yahay, aabihiisna dhanka galbeed iyo qorrax u dhac uga duugan yahay.

Sidaasuu Cabdu Allaahi bin Cabdu Al Mudh-dhalib **عبد الله بن عبد المطلب** ugu jiraa Jannada ugu sarreysa oo ugu fiican oo ah Al Wasiilatu **الوسيلة** oo ah barta ugu sarreysa Firdawsa **فردوس** oo ah degmada Nabi Muxammad Sallaa Allaahu Calayhi Wa Calaa Aalihi Wa Sallam inshaa'a Allaahu.

Mashruuca ballaarinta Masjidka Nabiga, Sallaa Allaahu Calayhi Wasallam, waxaa la gunaanaday maalinta Jimcaha ah ee maalinta afaraad ee bisha thul Qacdah **ذو القعدة** ee sanadka kun iyo afar boqol iyo afar iyo toban Hijrada, una dhigantah maalinta shan iyo tobnaad ee bisha Abriile ee sanadka kun iyo sagaal boqol iyo afar iyo sagaashan.

Barashadiisa Sallaa Allaahu Calayhi Wa Calaa Aalihi Wa Sallam dabaasha iyo ragga yuhuudda ah ee Al Madiinah Al Munawwarah **المدينة المنورة**

Aaminah bintu Wahb **أمينة بنت وهب** wiilkeeda Nabi Muxammad Sallaa Allaahu Calayhi Wa Calaa Aalihi Wa Sallam waxay sanad walba mar geyn jirtay Al Madiinah Al Munawwarah **المدينة المنورة** si uu qabriga aabihiis usoo arko. Markay Al Madiinah Al Munawwarah **المدينة المنورة** tagtay, Aaminah **أمينة** waxay reer abtigiis, Sallaa Allaahu Calayhi Wasallam –waana reer abtiga

awoowihis Cabdu Al Mudh-dhalib/**عبد المطلب**, la joogtay bil, Nabiguna, Sallaa Allaahu Calahi Wasallam, wuxuu xusi jiray umuuro uu la kulmay bishaas uu sidaas Al Madiinah\المدينة المنورة\ ku joogay.

Qisadaanna waa marka ugu dambeysey oo ay Al Madiinah Al Munawwarah\المدينة المنورة\ geysey Sallaa Allaahu Calayhi Wa Calaa Aalihi Wa Sallam isagoo lix sano jira, ayaduna markay lasoo gaddoonto si ay Makkah\مكة\ ugu noqoto ayay dhimatay, laguna aasay tuulada la yiraahdo Al Abwaa'\الأبواء\ oo uu ilaa maanta qabrigedu ku yaalla oo la yaqaanaa,

Hijrada kaddib, markuu Sallaa Allaahu Calayhi Wasallam, Al Madiinah soo degay, ayuu intuu daartaas fiiriyay ayuu wuxuu yiri:

"ههنا نزلت بي أمي."

"Haa hunaa nazalat bii Ummii",

oo macnihiisu yahay:

"Halkaan ayay hooyaday ila degtay."

Riwaayad kalena waxay leedahay inuu, Sallaa Allaahu Calayhi Wasallam, yiri:

"وفي هذه الدار قبر أبي عبد الله وأحسنتم العوم في بئر بني عدي بن النجار، وكان قوم من اليهود يختلفون، ينظرون إلي. قالت أم أيمن فسمعت أحدهم يقول "هو نبي هذه الأمة، وهذا دار هجرته." فوعيت كله من كلامهم."

"Wa fii haathihi al daari qabru abii Cabdu Allaahi". "Wa axsantu al cawma fii bi'ri Bani Cadiyyi bin Al Nnajaar, wa kaana qawmun min al yuhuudi yakhtalifuuna, yanthuruuna ilayya. Qaalat Ummu Ayman: fa samictu axaduhum yaquulu: Huwa Nabiiyyu haathihi al Ummah, wa haathaa daaru hijratihii. Fa wacaytu kullahu min kalaamihim".

Xadiithka macnihiisu waxaa weeye:

"Daartaanna waxaa dhexdeeda ku yaalla qabriga aabahay Cabdu Allaahi/**عبد الله**, aanna dabaasha si fiican ugu bartay ceel ay leeyihiin reer Bani Cadiyyi bin Al Najaar\بني عدي بن هاتجار\ Rag yuhuud ahna way isku kay dhaafi jireen oo ay fiirada igu soo celcelin jireen.

Ummu Ayman/**أم أيمن** waxay tiri:

"waxaanna maqlay midkood oo oranaya:

"isagu waa Nabiga Ummaddaan, magaaladaanna waa magaalada uu usoo haajiri (qaxi) doono." Markaasaan intaas kulli aan hadalkooda ka weeleeyey (oo aan qalbiga ku qabtay oo ku xifdiyay)".

Sidaas ayuu Sallaa Allaahu Calayhi Wasallam, dabaasha u bartay, isagoo aan weligiis bad tegin. Ceelasha Madiinana\المدينة\ way gaagaaban yihiin qaarkood, afna ballaaran yihiin.

Al Sayuudhi/**السيوطي** wuxuu yiri: Abuu Al Qaasim Al Baghawii/**البغوي** iyo Ibnu Casaakir/**إبن عساكر** iyo Ibnu Shaahiin/**إبن شاهين** waxay Ibnu Cabbaas/**إبن عباس** ka wariyeen inuu yiri:

"Isaga, Sallaa Allaahu Calayhi Wasallam, iyo asxaabtiisa ayaa waxay ku dabasheen durdur , markaasuu, Sallaa Allaahu Calayhi Wasallam, wuxuu yiri:

" ليسبح كل رجل إلى صاحبه."

"La yasbax kullu rajulin ilaa saaxibihi"

oo macneheedu yahay

"Nin walba xagga saaxiibkiis ha u dabaasho".

Markaasuu isagu, Sallaa Allaahu Calayhi Wasallam, xagga Abuu Bakar\أبو بكر\ u dabaashay oo uu markuu u tegey uu luqunta luqunta u suray, uuna yiri:

"أنا وصاحبي، أنا وصاحبي."

"Anaa wa saaxibii, anaa wa saaxibii"

oo macneheedu yahay

"Aniga iyo saaxiibkay, aniga iyo saaxiibkay".

Kaddib hooyadiis waxay, Sallaa Allaahu Calayhi Wasallam, ula soo gaddoontay Makkata Al Mukarramati\مكة المكرمة\ si dhakhso leh, cabsi ay uga qabto yuhuudda.

Al Zarqanii\الزرقاني\ wuxuu wariyay riwaayada Abuu Nucaym\أبو نعيم\ oo yiri:

"Sallaa Allaahu Calayhi Wa Calaa Aalihi Wa Sallam wuxuu yiri:

"فنظرإلى رجل من اليهود يختلف ينظر إلى فقال يا غلام ما إسمك؟ قلت أحمد، فنظرإلى ظهري فأسمعه يقول "هذا نبي هذه الأمة"، ثم راح إلى إخوانه فأخبرهم. فأخبروا أمي فخافت علي، فخرجنا من المدينة."

"fa nathara ilayya rajulun mina al yahuudi yakhtalifu yanthuru ilayya, fa qaala: "yaa ghulaam maa ismuka?" "Qultu Axmad, wa nathara ilaa thahrü fa asmacuhu yaquulu: "haathaa Nabiiyyu haathihi al ummati", thumma raaxa ilaa ikhwaaniihi fa akhbarahum. Fa akhbaruu ummii fa khaafat calayya, fa kharajnaa mina Al Madiinah".

Xadiithka macnihiisu waxaa weeye:

"Markaasaa waxaa i fiiriyay nin yuhuudda ka mid ah, oo uu fiirada uu i fiirinayo ku celceliyay.

Markaasuu wuxuu yiri:

"Wiilow magacaa?"

Waxaan iri Axmad\أحمد\ Markaasuu dhabarkeyga fiiriyay. Kaddibna waxaan maqlay isagoo oranaya: "Midkaani waa Nabiga Ummaddaan". Kaddibna wuxuu ku laabtay walaalihiiis oo uu u sheegay. Markaasaa hooyaday loo sheegay. Markaasey intay ii baqday ayaan Al Madiinah\المدينة\ ka dhoofnay". Waa intaas warka Abuu Nucaym\أبو نعيم\ .

Qiridda yuhuudda inuu Sallaa Allaahu Calayhi Wa Calaa Aalihi Wa Sallam Nabiga ummaddaan yahay

Ragga yuhuudda ah oo uu ninkaas ayaga ka mid ahi hadalkaas u jeediyayna way u qireen oo ay sugeen inuu sidaas yahay, Sallaa Allaahu Calayhi Wasallam, Nabiga ummaddaan, oo kuma ayan inkirin, kuma ayan diidin. Markaasey hooyadiis, Sallaa Allaahu Calayhi Wasallam, markay tuulada Al Abwaa'\الأبواء\ la yiraahdo la marayso, ayaa halkaas geeridii ugu timid oo lagu oofsaday, laguna duugay.

Sidaasay noogu dhammaatay qaybtaan ee kitaabkaan wa al xamdu li Allaahi Rabbi al caalamiina wa Sallaa Allaahu calaa Sayyidinaa wa Mawlaanaa Muxammadin Wa Calaa Aalihi Wa Sallam tasliiman kathiiran kullamaa thakarahu al th-thaakiruuna wa ghafala can thikrihi al ghaafiluuna.

Walaaladay Xaajji Cabdu Al Qadir Nuur Cismaan Cilmi (bidixdaada) iyo Xaajji Cabdu Al Rizaq Sheekh Cumar Cismaan Cilmi oo hortaagan Guuriguu ku Dhashay Nabi MUXammad Sallaa Allaahu Calayhi Wa Calaa Aalihi Wa Sallam. Xasanwali toddoba iyo labaatanka Thuu Al Qacdah kun afar boqol laba iyo soddon Hijriga, una dhiganta shan iyo labaatanka Oktoobar laba kun kow iyo toban miilaadiga.

333

Guriga bidixda kaa qabanayaa oo shan shabaako uga jeedid kana soo horjeeda Baabu Al Ssalaam باب السلام ee Xaramka waa guriguu ku dhashay Nabi Muxammad Sallaa Allaahu Calayhi Wa Calaa Aalihi Wa Sallam. Xasanwali.

Naqshadda guriga Cabdu Allaahi bin Cabdu Al Mudh-dhalib\عبد الله بن عبد المطلب, guriguu ku dhashay Sallaa Allaahu Calayhi Wa Calaa Aalihi Wa Sallam. Al Xaarithii\الحارثي 1432H/2011. Xasanwali.

Guriguu ku dhashay Sallaa Allaahu Calayhi Wa Calaa Aalihi Wa Sallam gudihisa maanta.
Xasanwali 1433H./2011M.

Bartuu ku dhashay Sallaa Allaahu Calayhi Wa Calaa Aalihi Wa Sallam waxay ku beegan tahay qiyaas darafta bidix ee miiskaas, wa Allaahu Aclamu **والله أعلم**. Xasanwali 1433H/2012M.

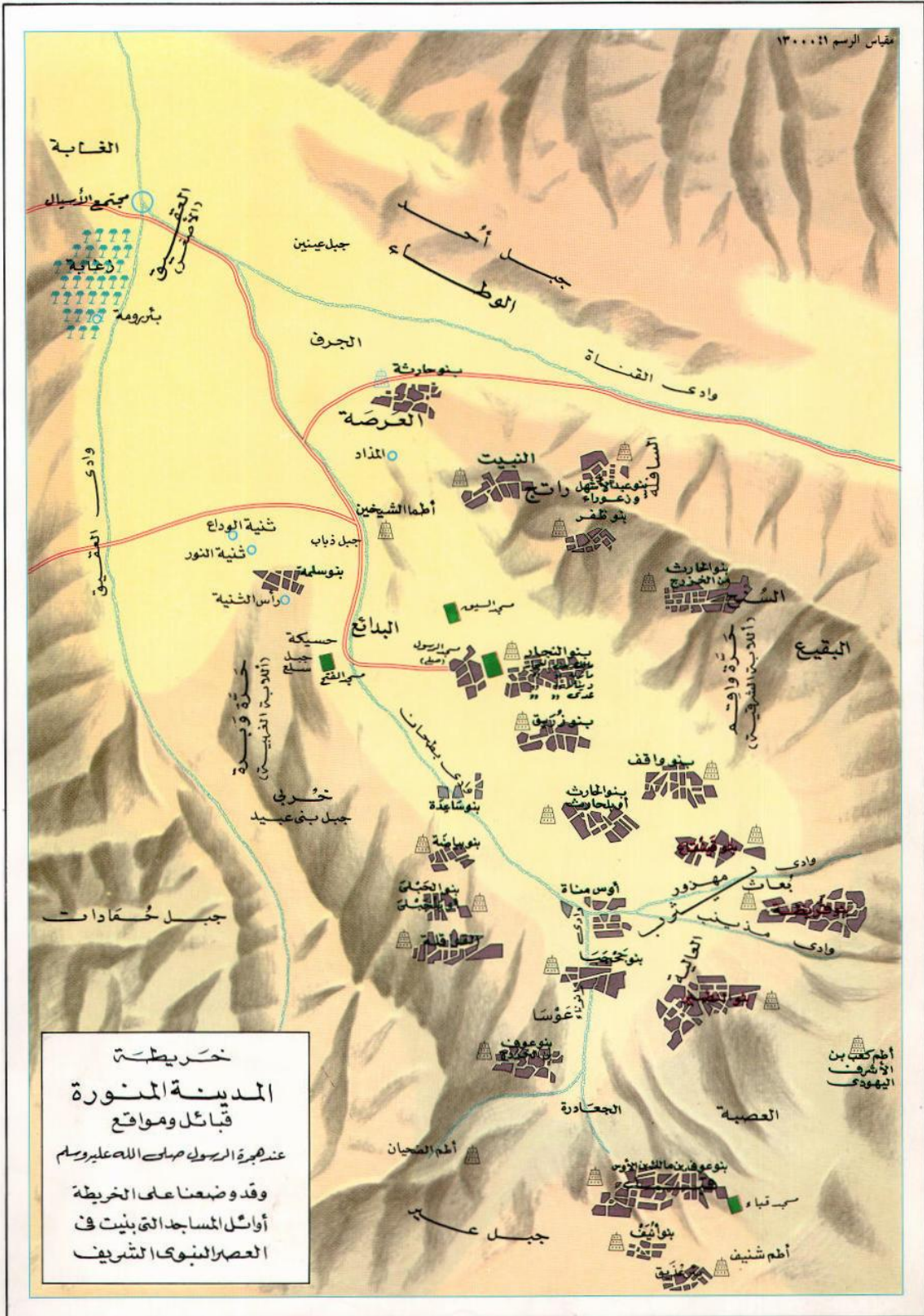
Qubbadda cagaaran hoosteeda waa Guriga Caa'ishah عائشة, halkaasoo uu ku nool yahay Nabi Muxammad Sallaa Allaahu Calayhi Wa Calaa Aalihi Wa Sallam, wuxuuna ku yaalla dhanka qorrax kasoo bax ee Masjidka. Dhanka qorrax u dhacna waxaa deggan Cabdu Allaahi bin Cabdu Al Mudh-dhalib عبد المطلب بن عبد الله, Nabiga Sallaa Allaahu Calayhi Wa Calaa Aalihi Wa Sallam aabihiisa dhalay.

الأطلس التاريخي لسيرة الرسول صلى الله عليه وسلم ل-سامي بن عبد الله المغلوث – صفحة: 161
Boggiisa 161: arag inay guryaha Bani Al Najjaar \ بني النجار galbeedka Masjidka ku yaallaan.

أطلس السيرة النبوية للدكتور شوقي أبو خليل صفحة : 77

Bogga 77 wuxuuna ku tusayaa inay guryaha Banii Al Najjaar\بنو النجار\ galbeedka masjidka ku yiilleen.

خريطة
 المدينة المنورة
 قبائل ومواقع
 عن هجرة الرسول صلى الله عليه وسلم
 وقد وضعنا على الخريطة
 أوائل المساجد التي بنيت في
 العصر النبوي الشريف

Atlas Taarekhe Al Islaam\أطلس تاريخ الإسلام\ by Dr. Husayn Mu'nas\داحسين مؤنس\
 Ayna daabacday Al – Zahraa for Arab Mass Media in Cairo Egypt\الزهراء للعالم العربي\
 Boggiisa 42 iyo 43: arag inay guryaha Banii Al Najjaar\النجار\ galbeedka masjidka ku yiilleen.

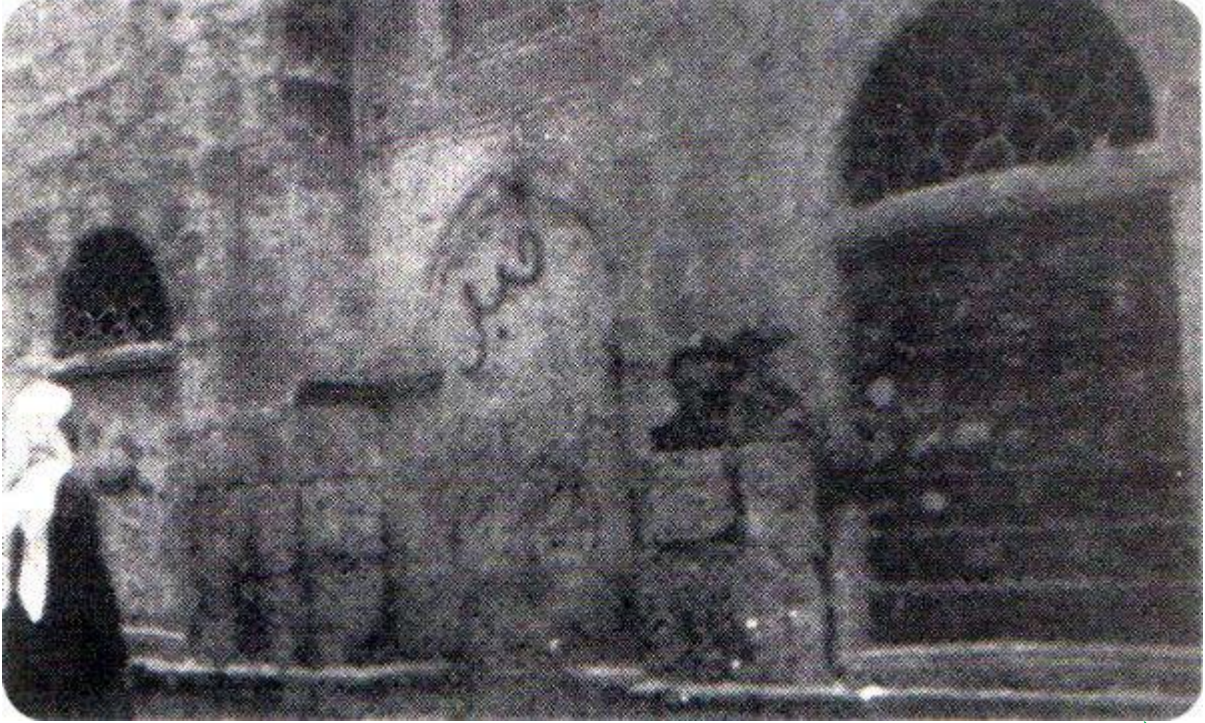

Midigtaada waxaa ah daartuu ku yiillay qabriga Sayyidinaa Cabdu Allaahi bin Cabdu Al Mudh-dhalib\سيدنا عبد الله بن عبد المطلب\ Sallaa Allaahu Calayhi Wa Sallam ee “Daaru Al Naabighah\دار النابغة\”. Masawirka waxaan kasoo qaadannay (<http://atharislam.wordpress.com/page/55/>).

Qabriga sayyidkeenna Cabdu Allaahi bin Cabdu Al Mudh-dhalib\ **عبد الله بن عبد المطلب**
 (aabaha dhalay Nabi Muxammad صلى الله عليه وعلى آله وسلم)

Masawir Qabriga Sayyidkeenna Cabdu Allaahi bin Cabdu Al Mudh-dhalib\ **عبد الله بن عبد المطلب**
 صلى الله عليه وعلى آله وسلم

Masawir Qabriga Sayyidkeenna Cabdu Allaahi bin Cabdu Al Mudh-dhalib **عبد الله بن عبد المطلب** صلى الله عليه وسلم

Waxaan kasoo qaadannay (www.ahlanpk.org/madina.html) ama (www.ahlanpk.orgm26.html).

وأخر دعواهم أن الحمد لله رب العالمين وصلى الله على سيدنا ومولانا و شفيعنا محمد النبي الأمي وعلى آله الطاهرين
الطيبين وسلم تسليما كثيرا كلما ذكره الذاكرون وغفل عن ذكره الغافلون

Dr. Xasanwali Sheikh Xusen Cismaan.